
**ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
LOOK TO THE PAST
ЎТМИШГА НАЗАР**

Умаров Сардор Якубович
Самарқанд давлат университети ўқитувчиси

ЎЗБЕКИСТОН - ГЕРМАНИЯ: ИШОНЧЛИ ҲАМКОРЛИК

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2019-1-11>

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада Ўзбекистон ташқи иқтисодий сиёсатида асосий ўринни эгаллаб келаётган давлатлардан бири - Германия билан Ўзбекистон Республикасининг ҳамкорлик муносабатларига тўхталиб ўтилган. Шу билан бирга келуси истиқболдаги ҳамкорлик масалалари ҳам очиб берилган.

Калит сўзлар: Германия, иқтисод, савдо, автомашинасозлик, завод, Самарқанд, истиқболли ҳамкорлик.

Умаров Сардор Якубович
Учитель Самаркандского государственного университета

ЎЗБЕКИСТАН - ГЕРМАНИЯ: НАДЕЖНЫЕ ПАРТНЕРСТВА

АННОТАЦИЯ

В этой статье освещается сотрудничество Германии и Республики Узбекистан, одного из ключевых игроков внешнеэкономической политики Узбекистана. В то же время, вопросы сотрудничества в будущем также разъясняются.

Ключевые слова: Германия, экономика, торговля, автомобилестроение, завод, Самарканд, перспективное сотрудничество.

Umarov Sardor Yakubovich
Teacher Samarkand State University

UZBEKISTAN - GERMANY: RELIABLE PARTNERSHIPS

ANNOTATION

This article highlights the cooperation between Germany and the Republic of Uzbekistan, one of the key players in the foreign economic policy of Uzbekistan. At the same time, the issues of cooperation in the future are also explained.

Key words: Germany, economy, trade, automotive industry, factory, Samarkand, prospective cooperation.

Ўзбекистон Республикаси ўзининг ташқи сиёсатининг устувор йўналишларидан келиб чиққан ҳолда Европанинг етакчи давлатлари билан, энг аввало, Германия, Франция ва Буюк Британия билан, шунингдек Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари билан ўзаро манфаатли ҳамкорликни

№ 1/2019

ривожлантиришга муҳим эътибор қаратди. Мазкур ҳудуд давлатлари билан савдо, инвестицион ва молиявий ҳамкорликни ривожлантириш, юксак технологиялар трансфери, илм-фан, техника, таълим, экология, соғлиқни сақлаш ва маданият соҳасидаги ўзаро манфаатли алоқалар, шунингдек минтақавий хавфсизликни мустаҳкамлаш борасида мустақилликнинг дастлабки йилларидан қадам қўйилди.

Ўзбекистоннинг ташқи иқтисодий алоқаларида яқин қўшнилари билан бирга Европа иттифоқи таркибидаги Германия, Буюк Британия ва Франциянинг ўрни ҳам муҳим бўлди. Буни Ўзбекистоннинг ташқи сиёсий фаолият концепциясида Европа йўналишини алоҳида кўрсатилиши исботлаб беради.

Германия Ўзбекистоннинг Европа Иттифоқидаги муҳим ҳамкорларидан. Мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик мустаҳкам ҳуқуқий асосга эга. Савдо-иқтисодий ва сармоявий соҳаларда давлатларимиз ўртасида икки томонлама солиқдан қочиш, капитал киритишга қўмаклашиш ва ўзаро ҳимоя қилиш ҳамда савдо-иқтисодий ҳамкорликка оид битимлар имзоланган. Савдо бўйича энг кўп қулайлик яратиш тартиби жорий қилинган.

Мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий алоқалар анъаналари чуқур илдишларга эга. XX аср бошидаёқ "Сиенс" фирмаси Тошкентдаги биринчи телефон станциясини барпо қилишда иштирок этган эди. Афсуски, ўшандабошланган алоқалар кейинчалик ривожланмай қолди. Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши янги уфқлар очиб берди [1:71-72].

1991 йил 31 декабрда "Ўн иккиларнинг қўшма декларацияси" билан Европа ҳамжамияти Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигини эътироф этди. 1992 йил 15 апрелда "Ўзбекистон Республикаси ва Европа ҳамжамияти Комиссияси ўртасида ўзаро англашув Меморандуми" имзоланди [2]. Ўзбекистоннинг мазкур минтақа мамлакатлари орасида Германия Федератив Республикаси билан муносабатлари нисбатан кенг қамровлиги билан ажралиб туради.

1991 йилнинг 31 декабрь куни Германия Ўзбекистоннинг давлат мустақиллигини расман тан олди, 1992 йилнинг 6 мартига келиб эса, икки мамлакат ўртасида дипломатик алоқалар ўрнатилди [3]. Икки томон ҳам алоқалардан манфаатдор эди. Эндигина бирлашган Германия учун ҳам, мустақилликка эришган Ўзбекистон учун ҳам ишончли ва манфаатли ҳамкор лозим эди. шу боисдан ҳам ҳамкорлик алоқалари жадаллик билан олиб борилди. Ўзбекистоннинг Фарбий Европадаги биринчи элчихонаси 1994 йил сентябрда айнан Германияда, Бонн шаҳрида очилганлиги (элчихона 2001 йил 3 апрелда Берлин шаҳрига кўчирилгани [4] ҳам бунинг ўзига хос исботидир. Ўтган йиллар давомида Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг 1993, 1995 ва 2001 йиллардаги Германияга, Германия Президенти Р.Герцогнинг 1995 йилда, Канцлер Г.Шрёдернинг 2002 йил ҳамда 2004 йилдаги Ўзбекистонга қилган олий даражадаги ташрифлари икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни изчил ривожлантириш учун мустаҳкам замин яратди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек, "Ўзбекистон учун Европанинг етакчи давлатлари, авваламбор, Германия, Франция ва Буюк Британия, Марказий ва Шарқий Европа давлатлари билан ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади" [5].

Ўзбекистонда хорижий сармоялар учун яратилган қулай шарт- шароитлар сабаб Германиянинг йирик фирма ва компаниялари мамлакатимизга тобора кўпроқ сармоя олиб кирмоқда. Бугун Ўзбекистонда озиқ-овқат, енгил sanoat ҳамда савдо-сотиқ соҳаларида Германия билан ҳамкорликда ўнлаб қўшма корхоналар

муваффақиятли фаолият юритмоқда. Икки давлат ўртасидаги товар айрбошлаш ҳам муттасил равишда ўсиб бормоқда.

Мустақилликнинг илк даврида ноқ Германия Федератив Республикаси ҳукумати ва Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ўртасида молиявий ҳамкорлик тўғрисидаги келишувга кўра Германия ҳукумати Ўзбекистон Республикасига 70 млн. немис маркасидан зиёд молиявий ёрдам кўрсатди [6].

Германия билан ҳамкорлик алоқаларининг дастлабки йили ҳисобланган 1992 йилда 94,022 млн. АҚШ долларлик экспорт ва 216,307 млн. АҚШ долларлик импорт амалга оширилди [7]. 2017 йил январь-ноябрь ойларида Ўзбекистон Республикаси ташқи савдо айланмасида Германия улуши 2,3 % ни ташкил қилди [8]. 2017 йилда Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги савдо айланмаси ҳажми 32,5 фоизга ўсиб, 620 млн долларга яқинлашди [9].

Германия билан ҳамкорликда юздан зиёд қўшма корхоналар муваффақиятли фаолият юритмоқда 2018 йилда Ўзбекистонда хориж капитали иштирокида 5 мингдан ортиқ компания фаолият юритиб, улардан 123 таси германиялик ишбилармонлар билан ташкил этилган компания эди [10].

Бу ҳолат мамлакатларимиз ўртасида йилдан-йилга савдо-иқтисодий алоқаларнинг жадаллашиб борганлигини кўрсатиб беради.

1993 йил апрелда Ўзбекистон ва "Даймлер-Бенц" концерини ўртасида "Мерседес-Бенц" русумидаги юк автомобилларини ишлаб чиқариш бўйича Меморандум имзоланди. Хоразмдаги "Ўзавтопром" ассоциацияси негизида йилига 600 дон "Мерседес-Бенц" русумидаги юк автомобиллари ишлаб чиқариладиган заводни қурилиши бошланди [11]. 1994 йилга келиб Хоразмда Германиянинг "Даймлер-Бенц" концерини билан ҳамкорликда қурилган заводда дастлабки юк машиналари йиғилди [1, Б.126]. Бундан ташқари Ўзбекистоннинг "Ўрта Осиё Транс" компанияси билан Германиянинг "Мерседес-Бенц" фирмаси ўртасида имзоланган шартномага кўра умумий қиймати 82 млн. немис маркаси бўлган 213 та шаҳар автобуси Ўзбекистонга олиб келинди [12].

Ўзбекистон Республикасида автомобилсозлик соҳасида оғир юк кўтарувчи машиналарни ишлаб чиқаришдаги янги давр 2009-йилдан бошланди. Бу борадаги ҳамкорликни янги босқичга Германиянинг "Man Truck & Bus Group" компаниясининг маҳсулотларни Ўзбекистонга етказиб берувчи дилерларининг очилиши бошлаб берди. Автомашинасозлик соҳасида икки давлат ўртасидаги ҳамкорлик 2011 йил 22 декабрда Самарқанд вилояти Жомбой туманида МАН дилерлик ва сервис марказининг очилиши билан жадаллашди. 2012 йилнинг 30 июль кунини МАН русумидаги тягач, шасси ва махсус техника ишлаб чиқариладиган, МАН дилерлик ва сервис маркази ёнгинасида жойлашган янги йиғиш заводининг очилиш алоқаларни янада мустаҳкамлади [13].

Умуман олганда ҳуқуқий жиҳатдан тенглик ва ўзаро шериклик асосида қарор топган алоқалар ўтган йиллар давомида ривожланиб борди. Ўзбекистон ва Германия ишончли шерикларга айланди.

Улкан иқтисодий имкониятларга эга бўлган Ўзбекистон Республикаси немис ишбилармон доираларини доимо қизиқтириб келган. Шу боисдан ҳам немис ишбилармонлари келгуси истиқболда ҳам Ўзбекистон ва ундаги тадбиркорлар билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдордир. Бу борада Ўзбекистон ҳам манфаатдор бўлиб, келгусида икки давлатнинг савдо-иқтисодий соҳада ҳамкорлик қилиши юзасидан ўзининг истиқболли таклифлари - немис эркин иқтисодий зонасини

очиш, Германия-Ўзбекистон ташқи савдо палатасини тузишни таклиф қилди. бу таклифларнинг амалга ошиши икки давлатнинг савдо-иқтисодий соҳада ҳамкорлигини янада ривожлантириб, немис инвестициясини юртимизга кенг кўламда кириб келишига олиб келади.

Хулоса қисмида айтиш мумкинки, улкан иқтисодий ва техник имкониятларга эга бўлган Германия Федератив Республикаси билан ҳамкорлик қилиш Ўзбекистон учун мустақилликдан кейин кенг имкониятлар бериб, мамлакатимизни барқарор иқтисодий ривожланишига кўмаклаши.

Германия Ўзбекистон мустақиллигини Европа мамлакатлари ичида нафақат биринчилардан бўлиб тан олди, балким амалий жиҳатдан ҳам сармоявий ёрдамни амалга оширди. Германия томонидан йиллар давомида субсидия, ссуда, кредит ва инвестицияларнинг киритилиши мамлакат иқтисодини ривожланишига ҳисса қўшди.

Улкан иқтисодий имкониятларга эга бўлган Ўзбекистон Республикаси немис ишбилармон доираларини доимо қизиқтириб келган. Шу боисдан ҳам немис ишбилармонлари келгуси истиқболда ҳам Ўзбекистон ва ундаги тадбиркорлар билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдордир. Бу борада Ўзбекистон ҳам манфаатдор бўлиб, келгусида икки давлатнинг савдо-иқтисодий соҳада ҳамкорлик қилиши юзасидан ўзининг истиқболли таклифлари - немис эркин иқтисодий зонасини очиш, Германия-Ўзбекистон ташқи савдо палатасини тузишни таклиф қилди. бу таклифларнинг амалга ошиши икки давлатнинг савдо-иқтисодий соҳада ҳамкорлигини янада ривожлантириб, немис инвестициясини юртимизга кенг кўламда кириб келишига олиб келади.

Мухтасар қилиб айтганда Ўзбекистон-Германия муносабатлари икки томон учун манфаатли кечиб, келгуси истиқболда ҳам бу ҳол сақланиб қолишидан икки давлат манфаатдор.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Каримов И. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.: "Ўзбекистон".1996.
2. Юнусов Ҳ.М. Европа иттифоқи ва Ўзбекистон Республикаси ўзаро алоқаларининг ҳуқуқий асослари. Юридик фанлар номзоди илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация. Тошкент, 2008. Б.53.
3. Туракулов Б., Якубова М. Узбекско-германские отношения / История международных отношений Республики Узбекистан: коллективная монография. - Ташкент: УМЭД, 2017. С. 108.
4. О здании Посольства // Посольство Республики Узбекистан в Федеративной Республике Германия // <https://www.uzbekistan.de/ru/botschaft>. Сайтга 11.12.2018 йилда мурожаат қилинди.
5. Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги нутқи. // Халқ сўзи. 2016 йил 9 сентябрь. № 179 (6614). 2-б.
6. ЎЗР МДА Фонд М-37, рўйхат 1, йиғма жилд 2711, варақ 112-113.
7. ЎЗР МДА Фонд М-62, рўйхат 1, йиғма жилд 72, варақ 8.
8. Tashqi savdo / O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi. stat.uz / <https://stat.uz/uz/press-sluzhba/novosti-gks/3066-tashqi-savdo>. Сайтга 16.10.2018 да мурожаат қилинди.
9. ЎЗР ДСҚ ЖА. 2010 - 2018 йиллар давомида Ўзбекистон Республикаси ва Германия давлати ўртасида экспорт ва импорт ҳажми. 2 - варақ.
10. Ўзбекистон-Германия бизнес форуми / http://uza.uz/uz/business/zbekiston-germaniya-biznes-forumi-31-05-2017?sphrase_id=3028252. Сайтга 8.12.2017 да мурожаат қилинди.
11. ЎЗР МДА Фонд М-37, рўйхат 1, йиғма жилд 1279, варақ 20.
12. ЎЗР МДА Фонд М-37, рўйхат 1, йиғма жилд 1279, варақ 20.
13. JV MAN Auto-Uzbekistan kompaniyasi haqida // <http://man.uz/uz/company/about/>. Сайтга 20.09.2017 да мурожаат қилинди.